

**Katedra rusistiky a lingvodidaktiky
Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze**

Pražská rusistika 2013

18. dubna 2013

Program konference a abstrakty příspěvků

Plenární zasedání

Prof. PhDr. Oldřich Richterek, CSc., Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové

Do vínku renesance studentských vědeckých konferencí na pedagogických fakultách

Tradice studentských vědeckých konferencí na půdě pedagogických fakult z iniciativy Katedry rusistiky a lingvodidaktiky PdF UK v Praze. Stimulace specifického přístupu k filologické problematice (s lingvistickými, literárněvědnými i kulturologickými atributy) v podmínkách vyučovacího procesu. Rozvíjení dovedností interpretace, názorové konfrontace, diskuse, empatie i osvojování nezbytných základních znalostí – to vše v podmínkách soudobých postmoderních společenských, kulturních ale i samotných edukačních posunů. Vzájemná výměna názorů jako jeden z důležitých stimulů rozvíjení pedagogických dovedností.

Ольга Вячеславовна Орлова, Томский Государственный Педагогический Университет

Медиаконцепт как когнитивно-дискурсивный феномен

V terminologickém aparátu moderní lingvistiky autorem dokлада vводится новое понятие медиаконцепта -- когнитивного феномена особого рода, отличающегося медийной дискурсивно-стилистической маркированностью. Жизненный цикл и миромоделирующий потенциал рассматриваются в качестве ключевых детерминант семантической эволюции медиаконцепта.

Bc. Jan Beňovský, Filosofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Prostořečí jako (sub)systém ruštiny

Standardní ruština (литературный русский язык) je základním systémem ruského národního jazyka. Její prestiž a rozmanitost je natolik silná, že mnohdy zastírá i další jazykové (sub)systémy, vyskytující se v národním jazyce. Jedním z těchto (sub)systémů, které je ve značné míře v opozici ke standardnímu jazyku, je tzv. prostořečí (просторечие). To bývá tradičně definováno jako jazyk nevzdělaných nebo málo vzdělaných vrstev nositelů ruského jazyka. Nicméně tato definice v současnosti už přestává být dostatečnou. Prostořečí vyvíjí stále větší tlak na standard, zároveň je ale v těsném kontaktu s dalšími jazykovými subsystemy, jakými jsou argot, slang, žargon a dalšími sociolekty. Přestože tento (sub)systém je stále silně stigmatizován, jeho potenciál v dnešní době narůstá.

V tomto příspěvku bude nastíněna základní problematika rozdělení standardu a substandardu ruštiny. Dojde k vymezení prostořečí jako samostatného substandardního systému, budou uvedeny a konfrontovány současné přístupy v ruské sociolingvistice, zabývající se prostořečím. Zároveň budou představeny možnosti užití prostořečí v současné ruské literatuře a definovány základní rysy prostořečí.

Lingvodidaktická sekce

Mgr. Markéta Pavlasová, Filosofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně

K frazeosémantické skupině „zrada“ v rusko-české biblické frazeologii s křestními jmény

Uvedený příspěvek charakterizuje frazeologizmy biblického původu s křestními jmény. Cílem článku je nastínit frazeosémantické pole "Duševní prožívání člověka", jehož součástí je frazeosémantická skupina "zrada". Zaměříme se na biblické postavy Kaina a Jidáše v rusko-české frazeologii. Příspěvek je součástí mé budoucí disertační práce, s jehož excerpcí bych vás chtěla seznámit.

Bc. Michaela Šádková, Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové

Fenomén pohádky ve výuce ruského jazyka

Příspěvek se týká možností využití textů ruských pohádek při výuce ruskému jazyku. Stručně rozebrány jsou funkce pohádkových textů při výuce (motivace, rozvíjení čtenářské gramotnosti a dovedností, seznamování s literárními texty, odkazy na kulturní hodnoty a reálie, rozvoj řečových dovedností). Příspěvek zvažuje možné výhody a nevýhody použití ruských pohádek ve výuce a taktéž se vyjadřuje k různým podmínkám a faktům, jež je nutné v práci s pohádkami při výuce zohlednit. Součástí je také stručný rozbor prozatímních výsledků dotazníkového šetření.

Bc. Petra Kozáková, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně

Motivační pohybové aktivity ve výuce ruského jazyka na druhém stupni ZŠ

Příspěvek navazuje na zpracovanou bakalářskou práci, který se zabývá motivačními pohybovými aktivitami ve výuce ruského jazyka na druhém stupni ZŠ. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část popisuje základní poznatky o motivaci žáků k učení, charakterizuje metody motivace a dělí motivaci na vnitřní a vnější. Popisuje základní poznatky o pohybu a o motivaci pohybem. Cílem praktické části je zpracování souboru motivačních pohybových aktivit pro výuku ruského jazyka na druhém stupni ZŠ.

Lingvistická sekce

Mgr. Petra Fojtů, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Stabilita českého frazeologického fondu v diachronní projekci

Cílem příspěvku bude popsat frazeologické jednotky českého jazyka, které se jeví z diachronního pohledu jako stabilní. K tomuto účelu bude využit materiál ze slovníku V.Flajšhane a jako pomocný materiál FJ ze slovníků Blahoslava, Červenky a Dobrovského. V příspěvku popíšeme charakteristické vlastnosti stabilních FJ z hlediska jejich motivace, významu a internacionálního charakteru.

Bc. Renata Mikulíková, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně

Русский глагол идти с приставками в сопоставлении с чешским

В настоящем докладе рассматривается проблематика глаголов идти — jít с префиксами. Цель доклада — сравнение выбранных пар глаголов движения войти — vejít, выйти — vyjít, дойти — dojít, зайти — zajít, отойти — odejít, перейти — přejít, подойти — podejít, прийти — přijít, пройти — projít, сойти — sejít, уйти — ujít. В основу исследования положено значение данных пар в чешском и русском языках. В процессе анализа решается выявление исходных значений, совпадающих и расходящихся значений отдельных глаголов.

Bc. Elva Selecká, Lotyšská univerzita

Референдум по законопроекту «Поправки к Конституции Латвийской Республики» в свете явления эвфемии

В статье будет рассмотрено отражение в русскоязычном публицистическом дискурсе средствами эвфемии одного из самых «больных вопросов» современного латвийского общества: принятие - непринятие поправок к закону о статусе русского языка как второго государственного. Статья представляет определенные тенденции, наметившиеся в СМИ Латвии: обусловленные прагматикой политкорректности изменения оценочных характеристик, когда смягчаются (вуалируются, маскируются) эпитеты, что создает эффект снижения остроты ситуации; изменения в системе номинаций исторических процессов, когда вместо этнонимов используются этнохоронимы, которые указывают на принадлежность человека к определенной местности. Иллюстрируется также ситуация, имевшая место в период, непосредственно предшествовавший референдуму, когда многие печатные издания нарочно повышали остроту высказываний, чтобы склонить электорат в ту или иную сторону. Представленный материал свидетельствует, что основная полемика по вопросу поправок устойчиво развивается в русле оппозиции «свой-чужой», которая конституирует весь дискурс. В результате латвийское общество, даже в зеркале эвфемизмов СМИ, выглядит как двухобщинное образование.

Nikola Dědinová, Brothers Consulting

Русký kriminální argot

Пříspěvek se bude zabývat ruským sociálním dialektem, jmenovitě argotem kriminálních a deklasovaných žvlů. Pokusíme se stručně popsat historii vývoje argotu od počátku až po současnost na základě jeho výzkumu v oblasti lingvistiky, beletrie, peniterciární sociologie a etnografie.

Literárněvědná sekce

Александр Распопов, магистр, Университет им. Адама Мицкевича, Познань

Трагическое в творчестве А. И. Введенского

In this paper, we will attempt to take a close look at literary phenomenon and the artistic output of Alexander Vvedensky, one of the most unique and radical writers of the early Soviet period. Along with Daniil Kharmis he founded the avant – garde group OBERIU (Union of Real Art) – practitioners of absurdist literature, performance, and children’s literature. Based on his recent works, where tragedy finds the most spectacular incarnations of its own, we will attempt to discuss the subject matter, literary genre and selected aspects of tragedy in the author’s poetic and philosophy.

Mgr. Margarita Žitkievičová, Filozofická fakulta Prešovské univerzity

Трансформация образа России в творчестве И.А. Бунина

Образ России - один из центральных образов в творчестве великого русского писателя 20 века Ивана Алексеевича Бунина. Детство и юность будущего носителя Нобелевской премии проходили в разорившейся дворянской усадьбе в Елецком уезде Орловской губернии. Впечатления ранних лет о русской природе, деревни, жизни крестьян и мелкопоместного дворянства, глубоко запали в память Бунина и отразились в его творчестве. В своих первых рассказах Бунин обращается к деревенской тематике. Уже в раннем творчестве он рисует безысходную нищету крестьянства, моральный упадок, оскуднение «дворянских гнезд» и ностальгически повествует об ушедшей гармонии патриархального прошлого. Размышления Бунина о России, ее исторической судьбе, о русском национальном характере ярко выражены в повестях 1910-х годов «Деревня» и «Суходол». С 1920 г. начинается эмигрантский период жизни и творчества Бунина. Вдали от родины его не покидают мысли о России. Но образ России теперь воссоздается памятью, автор навсегда остается в прошлом, живет иллюзией «старой» России, причем происходит процесс идеализации данного образа. В послереволюционном творчестве Бунина доминируют ретроспективно опозитивированные картины уже потерянной для него России.

Цель нашей статьи – показать трансформацию образа России в прозаическом творчестве Бунина, его определенные изменения в произведениях эмигрантского периода писателя.

Mgr. Ivan Grznár, Filozofická fakulta Prešovské Univerzity

Náboženský anarchizmus L. N. Tolstého

Pod pojmy anarchizmus a anarchia si mnohí predstavujú nezmyselnú vzburu, spoločenský chaos, úsilie o neporiadok a násilie. Všetky tieto výklady majú ďaleko od myšlienok spoločenského prúdu, ktorý sa stavia do opozície voči základom organizácie panujúceho spoločenského poriadku. Rozmanité anarchistické učenie do seba zahŕňa komunistov aj individualistov, socialistov aj syndikalistov, no všetkých ich spája odopieranie štátnosti v mene sociálnej solidárnosti a osobnej slobody. „Под анархизмом мы понимаем идейное течение и общественное движение, стремящееся к максимально возможному освобождению личности, отрицающее оправданность существования государства как такового, выступающее за немедленную или постепенную его ликвидацию и замену институтами общественного самоуправления“. (A. Šubin, 1998, s. 4) Anarchia sa niekedy interpretuje teoretikmi anarchizmu aj ako spoločnosť bez štátu. Anarchia je nezlučiteľná nielen so štátom, ale aj s inými formami násillia a prinútenia. Anarchizmus sa ako myšlienka javí nenásillným aktom. Jeho filozofia je spinóзовská, etická a má kladný vzťah k prírode. Ruský filozof Nikolaj Alexandrovič Berďajev označuje Tolstého učenie za anarchistické a samotného Leva Nikolajeviča nazýva „náboženským anarchistom“. My sa snažíme dokázať, že jeho myšlienky sú skutočne myšlienkami „náboženského anarchizmu“. Myšlienky

odmítající násilie, armády a vojny, zavrhuje učenie Cirkvi, ako viery založenej na násilí a dogmatizme. Myšlienky hlásajúce cestu k „žitému“ kresťanstvu a neprotivenie sa zlu násilím. Idea „neprotivenia sa zlu násilím“ predstavuje základ Tolstého učenia o občianskej neposlušnosti, teda o popieraní štátu. Ak hovoríme o popieraní štátu (a jeho inštitúcií) nedá sa nehovoriť o anarchizme. Je však zložité nájsť odpoveď na otázku, ktorú teóriu možno považovať za anarchistickú. Často sami autori teórií neoznačujú svoje názory ako anarchistické. Nemecký profesor Paul Eltzbacher vo svojej práci „Anarchizmus. Podstata anarchizmu“ spomedzi teórií označovaných za anarchistické vyčleňuje sedem hlavných. Medzi teóriami Williama Godwina, Pierra – Josepha Proudhona, Maxa Stirnera, Michaila Alexandroviča Bakunina, Petra Alexejeviča Kropotkina a Benjamina Tuckera má svoje miesto aj učenie Leva Nikolajeviča Tolstého. Podľa Eltzbachera je základom Tolstého učenia láska, ktorá sa v spoločnosti nahrádzajúcej štát stane „zákonom“. Spojenie termínov „náboženský“ a „anarchizmus“ vyvoláva rôzne reakcie. Je vôbec možné tieto termíny spojiť? Ak spojíme Tolstého „žité“ kresťanstvo a jeho odmietanie akejkoľvek štátnej či cirkevnej moci, tak pojem „náboženský anarchizmus“ má svoje opodstatnenie. V literatúre k danej problematike sa stretávame s dvomi označeniami pre „Tolstého anarchizmus“. Niektorí autori ho pomenúvajú „náboženský anarchizmus“, iní ho označujú ako „kresťanský anarchizmus“. Rozhodli sme sa užívať pojem „náboženský anarchizmus“, vzhľadom na to že L. N. Tolstoj sa vo svojej tvorbe odvoláva nielen na kresťanstvo (aj keď to dominuje), ale aj na budhizmus, islam a mnoho iných náboženstiev či filozofických smerov. Anarchizmus vnímame nie ako ideológiu násilia, ale skôr ako učenie o budúcnosti bez inštitútov násilia.

Mgr. Vojtěch Pícha, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Raná koncepcie nenásilného odporu Valentina Bulgakova

Ambíciou príspevku je načrtnúť etickú koncepciu nenásilného odporu Valentina Fjodoroviča Bulgakova, predného tolstojovca a meziválečného emigranta, v dobe jeho vynuceného exilu v Československu a zasadiť jeho pojetie pacifizmu do širšieho kontextu protiválečných ideológií. Dôraz je kladen na vývoj Bulgakovovej ideje vo vzťahu k pôvodným myšlienkám Tolstého. Príspevek bude vstupní časťou disertačnej práce, ktorá zpracuje Bulgakovovu verejnú aktivitu komplexne, predovšetkým však ako pacifistickú syntézu dvou odlišných kultúrnych prostredí - pravoslavné spirituality a protestantského humanizmu.

Jaroslav Sommer, Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové

Reflexe prístupu k homosexualitě a k jejímu zobrazování v ruské literatuře vzhledem k vývoji ruské a sovětské společnosti ve 20. století

Príspevek zachytuje proměny, jakými prošlo zobrazování homosexuality v ruské literatuře v průběhu 20. století. Klíčová díla a autoři ruské queer literatury jsou z hlediska vymezeného tématu zasazeni do kontextu s autory, kteří se homosexuality ve svých dílech dotkli jen okrajově, ale jejich díla ovlivňovala nebo mohla ovlivnit náhled čtenářů na homosexualitu. Jednotlivá díla reflektují specifické historicko-kulturní a společenské podmínky, které v Rusku a v Sovětském svazu panovaly a našly svůj odraz v literatuře.

Bc. Petra Vystavělová, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně

Vladimir Majakovskij - básnická tvorba pro děti

Príspevek Vladimir Majakovskij – básnická tvorba pro děti mapuje ne příliš rozsáhlou básnickou tvorbu Majakovského pro děti. Konkrétne sa zaměřuje na období, ve kterém byla díla pro děti vydávána, a to také v českém kontextu, přičemž přihlížíme i k rozdílné recepci dětské tvorby v českém a ruském prostředí. Dále se zaměřujeme na nejvýraznější znaky autorovy poezie pro děti. Ty jsou názorně demonstrovány na ukázce básně „Кем быть?“. V závěru referátu je pak pojednáno o potřebě přehodnocení Majakovského tvorby pro děti z hlediska současnosti.

Mgr. Olga Melniková, Filosofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Metoda ozvláštňení v pojetí V. Šklovského a B. Brechta

Příspěvek je zaměřen především na zobrazení dvojího uchopení pojmu ozvláštňení - z hlediska pojetí ruského formalisty Viktora Šklovského a německého dramatika Bertolta Brechta. Pozornost je nejprve věnována zkoumání termínu ostranenie, který V. Šklovskij formuloval ve své stati „Umění jako metoda“; je sledována problematika automatismu, ekonomie tvůrčích sil, rozlišení řeči prozaické a poetické apod. Dále se nahlíží na teorii epického divadla, a to zejména na tzv. die Verfremdung B. Brechta. Pojednává se zde o existujících terminologických kolizích zmíněných pojmů, zamýšlí se nad otázkou jejich koncepční pospolitosti a uvádějí se rovněž zmínky o dalších variacích metody ozvláštňení.

Kontaktní údaje

Katedra rusistiky a lingvodidaktiky

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Celetná 13, Praha 1, 110 00

Organizační výbor konference: Mgr. Julia Caltová, Mgr. Veronika Kaplanová, PhDr. Xenie Vicaire, Mgr. Jakub Konečný

Email: prazska.rusistika@gmail.com

Web: <http://userweb.pedf.cuni.cz/krl/prazska-rusistika/>

Konferenci Pražská rusistika 2013 podporuje Unicorn College.

UNICORN
COLLEGE

Pražská rusistika 2013 – program konference

Čas Время	Sekce Lingvodidaktická a Lingvistická (Doktorandská místnost)	Sekce Literárněvědná (Velký sál)
09:30 – 10:30	Prezence (Velký sál)	
10:30 – 12:00	Zahájení, plenární zasedání konference (Velký sál) PhDr. Lenka Havelková, Ph.D., Mgr. Jiří Klapka Prof. PhDr. Oldřich Richterek, CSc. - Do vínku renesance studentských vědeckých konferencí na pedagogických fakultách Ольга Вячеславовна Орлова, доцент, д.ф.н. - Медиаконцепт как когнитивно-дискурсивный феномен Bc. Jan Beňovský (FF UK v Praze) – Prostořečí jako (sub)system ruštiny	
12:00 – 12:20	Přestávka	
12:20 – 12:40	K frazeosémantické skupině „zrada“ v rusko-české biblické frazeologii s křestními jmény (Mgr. Markéta Pavlasová, FF MU Brno)	Трагическое в творчестве А. И. Введенского (Александр Распопов, Университет им. А. Мицкевича)
12:40 – 13:00	Fenomén pohádky ve výuce ruského jazyka (Bc. Michaela Šádková, PedF UHK)	Трансформация образа России в творчестве И.А. Бунина (Mgr. Margarita Žitkievičová, FF Prešovské Univerzity)
13:00 – 13:20	Motivační pohybové aktivity ve výuce ruského jazyka na druhém stupni ZŠ (Bc. Petra Kozáková, PedF MU Brno)	Náboženský anarchismus L. N. Tolstého (Mgr. Ivan Grznár, FF Prešovské Univerzity)
13:20 – 13:30	Přestávka	
13:30 – 13:50	Stabilita českého frazeologického fondu v diachronní projekci (Mgr. Petra Fojtů, FF UP Olomouc)	Raná koncepce nenásilného odporu Valentina Bulgakova (Mgr. Vojtěch Pícha, FF UP Olomouc)
13:50 – 14:10	Русский глагол идти с приставками в сопоставлении с чешским (Bc. Renata Mikulíková, PedF MU Brno)	Reflexe přístupu k homosexualitě a k jejímu zobrazování v ruské literatuře vzhledem k vývoji ruské a sovětské společnosti ve 20. století (Jaroslav Sommer, Pedagogická fakulta UHK)
14:10 – 14:30	Референдум по законопроекту «Поправки к Конституции Латвийской Республики» в свете явления эвфемии (Bc. Elva Selecka, Lotyšská Univerzita)	Vladimir Majakovskij - básnická tvorba pro děti (Bc. Petra Vystavělová, PedF MU Brno)
14:30 – 14:50	Ruský kriminální argot (Nikola Dědinová, Brothers Consulting)	Metoda ozvláštnění v pojetí V. Šklovského a B. Brechta (Mgr. Olga Melniková, Filosofická fakulta UK v Praze)
15:00 – 15:30	Ukončení konference (Velký sál)	